

DOI 10.11603/1681-2786.2024.2.14781
УДК 616-083.98: 614.88:316.422:355.01(477)

М. М. КОРДА, А. А. ГУДИМА, Г. Ю. ЦИМБАЛЮК, Л. П. МАРТИНЮК, Л. Я. ФЕДОНЮК,
Р. М. ЛЯХОВИЧ, Я. М. КІЦАК, О. О. ПРОХОРЕНКО

РЕФОРМА ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ МИРНОГО І ВОЄННОГО ЧАСУ

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України,
м. Тернопіль, Україна

Мета: провести аналіз реалізації реформи екстреної медичної допомоги в Україні в контексті викликів надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу.

Матеріали і методи. Матеріали: нормативні документи щодо реформування діяльності системи екстреної медичної допомоги в Україні, заходи щодо їх реалізації на прикладі діяльності Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. Методи: бібліосемантичний, контент-аналізу, структурно-логічного аналізу.

Результати. Головним завданням реформи екстреної медичної допомоги в Україні стало: знизити смертність та інвалідизацію населення в результаті впливу невідкладних медичних станів і зміцнити довіру громадян України у спроможність держави забезпечити доступну, своєчасну та якісну медичну допомогу у разі раптового погіршення здоров'я через хворобу чи травмування. Для збільшення швидкості реагування на невідкладні стани розроблені і затверджені наказом МОЗ України програми з домедичної допомоги трьох рівнів, порядки надання домедичної допомоги при невідкладних станах, які були уточнені й доповнені з початком війни. Для вдосконалення догоспітальної категоризації викликів у кожному територіальному Центрі екстреної медичної допомоги створено Оперативно-диспетчерську службу. Використовуючи телекомунікаційні мережі, програмні, технічні та інші засоби, оперативно-диспетчерська служба в цілодобовому режимі забезпечує інформаційний супровід надання екстреної медичної допомоги у повсякденному режимі, під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та під час дії особливого періоду. Для нового розподілу посадових обов'язків у системі екстреної медичної допомоги та зміни у підготовці та перевірці кваліфікації фахівців з 2018 р. впроваджені нові професії: парамедик та екстрений медичний технік, внесено зміни до складу бригад екстреної медичної допомоги, затверджено нові клінічні маршрути пацієнта в невідкладному стані на догоспітальному етапі, в тому числі в ситуаціях із підвищеною загрозою. З 2023 р. впроваджено транзиторну навчальну програму підвищення кваліфікації для лікарів і фельдшерів із медицини невідкладних станів «Екстрена медицина» тривалістю 166 год. Розроблено необхідні навчальні матеріали, у створенні яких активну участь взяли фахівці Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України.

Висновки. Останніми роками завдяки реформі екстрена медична допомога в Україні зробила значний поступ уперед, який дозволяє успішно вирішувати виклики мирного і воєнного часу. В цьому процесі є значний внесок співробітників Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: екстрена медична допомога; домедична допомога; навчальні програми; клінічні маршрути пацієнта.

Одним із найважливіших завдань галузі охорони здоров'я України є забезпечення безоплатною, своєчасною та ефективною екстреною медичною допомогою (ЕМД) населення України при невідкладних станах. У нашій країні до недавнього часу існували об'єктивні причини, які зумовлювали не своєчасність, недостатню послідовність і водночас низьку якість ЕМД населенню як у повсякденних умовах, так і у разі виникнення надзвичайних ситуацій. У зв'язку з цим Міністерство охорони

здоров'я України (далі – МОЗ України) розробило Концепцію реформи екстреної медичної допомоги в Україні, яка була затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 383-р «Про схвалення Концепції розвитку системи екстреної медичної допомоги» [1] та Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 січня 2020 р. № 111-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи екстреної медичної допомоги» [2].

Передувало реформі системи ЕМД в Україні об'єднання всіх станцій і підстанцій швидкої медичної допомоги адміністративно-територіальної одиниці в єдиний Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (ЦЕМД МК) з відповідною вертикаллю управління та єдиною оперативно-диспетчерською службою з прийому викликів. Цей процес відповідно до Закону України «Про екстрену медичну допомогу» розпочався у 2012–2013 рр. Екстериторіальність викликів, поява GPS-навігації, повна заміна старого рухомого складу на сучасні оснащені реаніомобілі посприяли суттєвому наближенню екстреної медичної допомоги до потреб пацієнтів і постраждалих.

Мета роботи: провести аналіз реалізації реформи ЕМД в Україні в контексті викликів надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу.

Матеріали і методи. Матеріали: нормативні документи щодо реформування діяльності системи ЕМД в Україні, заходи щодо їх реалізації на прикладі діяльності Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України (далі – ТНМУ). Методи: бібліосемантичний, контент-аналізу, структурно-логічного аналізу.

Результати дослідження та їх обговорення. Зважаючи на проблеми, що залишалися в системі, МОЗ України визначив таку мету реформи ЕМД в Україні: знизити смертність та інвалідизацію населення в результаті впливу невідкладних медичних станів і зміцнити довіру громадян України у спроможність держави забезпечити доступну, своєчасну та якісну медичну допомогу у разі раптового погіршення здоров'я через хворобу чи травмування [1].

Для реалізації поставленої мети було сформульовано ряд завдань, серед яких зупинимось на трьох основних, таких, як:

1. Збільшення швидкості реагування шляхом ефективного першої допомоги.

2. Вдосконалення догоспітальної категоризації викликів.

3. Нова модель розподілу посадових обов'язків у системі екстреної медичної допомоги та зміни у підготовці та перевірці кваліфікації фахівців.

Відразу хочемо зауважити, що ТНМУ взяв активну участь у реалізації практично всіх визначених завдань реформи ЕМД в Україні.

Щодо збільшення швидкості реагування на невідкладні стани. Ще у Законі України «Про екстрену медичну допомогу» було впроваджено поняття «домедична допомога» і визначено контингент працівників, які не мають медичної освіти, проте в їх професійні обов'язки входить надання домедичної допомоги. Зокрема, це поліцейські, пожежники-рятувальники, фармацевти, бортпровідники пасажирських транспортних засобів та інші. Для реалізації цієї статті Закону МОЗ України затвердило порядки надання домедичної допомоги при невідкладних

станах [3]. У 2017 р. на основі цього наказу було видано відповідний підручник [4].

Розвиваючи ідею покращення підготовки громадян із домедичної допомоги, було розроблено й затверджено наказом МОЗ України від 04.08.2021 р. № 1627 «Про удосконалення підготовки з надання домедичної допомоги осіб, які не мають медичної освіти» програми з домедичної допомоги трьох рівнів [5]. Програма I рівня включає три шестигодинних курси: базову реанімацію в дорослих і дітей із використанням автоматичного зовнішнього дефібрилятора та зупинку масивної зовнішньої кровотечі. Програма розрахована на всіх цивільних громадян і передусім стосується вихователів дитячих садочків, учителів загальноосвітніх шкіл, викладачів закладів вищої освіти, старшокласників та студентів.

Програма II рівня називається «Перший на місці події», розрахована на тих, хто за професією повинен надавати домедичну допомогу. Програма триває 40 год і включає базові маніпуляції для порятунку життя постраждалого з використанням мінімального набору обладнання або за його повної відсутності відповідно до затверджених 28 протоколів надання домедичної допомоги.

У лютому – грудні 2018 р. Урядом України був профінансований проєкт підготовки на курсі «Перший на місці події» 1500 співробітників національної поліції та ДСНС. З них 400 осіб пройшли навчання в ТНМУ.

З початком війни наказом від 9 березня 2022 р. № 441 МОЗ України оновило і перезатвердило ці протоколи. До їх переліку був включений додатковий протокол із домедичної допомоги постраждалим в умовах бойових дій/воєнного стану [6]. У його розробці, апробації і реалізації активну участь взяли співробітники ТНМУ.

Протягом лютого – травня 2022 р. за цим протоколом у ТНМУ безкоштовно підготовлено понад 3000 цивільних громадян та співробітників різних силових структур, розроблено навчальні відеоматеріали (лекції та майстер-класи), які виставлені для публічного доступу на каналі YouTube «TESIMED» (<https://www.youtube.com/channel/UChevXdc7AnAg97MWbriXPfNQ>).

Програма III рівня має назву «Екстрений медичний технік» і розрахована на навчання фахівців, які можуть працювати в складі бригади ЕМД, та отримання ними кваліфікації «Екстрений медичний технік». Програма триває 160 год і передбачає освоєння практичних навичок з основ підтримки життя відповідно до положень сертифікованих міжнародних програм BLS (basic life support), PBLIS (pediatric basic life support), Bcon (bleeding control), ITLS (international trauma life support)/PHTLS (prehospital trauma life support) та ін. ТНМУ подав заявку Національному агентству кваліфікацій щодо розробки професійного стандарту «Екстрений медичний технік».

Робота з домедичної підготовки в ТНМУ систематично проводиться дотепер. Цей напрям роботи розширився, оскільки додатково розпочалася підготовка інструкторів із надання домедичної допомоги та інструкторів із надання догоспітальної допомоги, які автономно мають право проводити підготовку з домедичної допомоги різних рівнів.

Щодо вдосконалення догоспітальної категоризації викликів. У ході реформи екстреної медичної допомоги в кожному територіальному ЦЕМД МК створено Оперативно-диспетчерську службу (ОДС). Використовуючи телекомунікаційні мережі, програмні, технічні та інші засоби, ОДС у цілодобовому режимі забезпечує інформаційний супровід надання екстреної медичної допомоги у повсякденному режимі, під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та під час дії особливо важкого періоду. На сьогодні всі карети ЕМД оснащені GPS-навігацією, виклик отримує бригада ЕМД, яка розташована найближче до місця події, що суттєво скорочує її термін прибуття, який на сьогодні становить для критичних пацієнтів до 10 хв, екстрених ситуацій – до 20 хв як у містах, так і в сільській місцевості. На сьогодні чітко регламентовані показання для виїзду бригади на виклик, так і для відмови у виїзді. В цьому випадку ОДС може запропонувати пацієнту телеконсультацію з фахівцем із медицини невідкладних станів або скеровує його до сімейного лікаря.

Для реалізації третього завдання реформи в систему ЕМД з 2018 р. впроваджені нові професії: парамедик та екстрений медичний технік. Розроблені і затверджені наказом МОЗ України їх кваліфікаційні характеристики [7]. Підготовка парамедика вперше розпочалася з 2018 р. на базі ТНМУ та Черкаської медичної академії. Зараз ця професія широко впроваджується в закладах вищої освіти системи МОЗ України. З 2022 р. розпочато підготовку екстреного медичного техника. Ця кваліфікація є обов'язковою для водіїв бригаад екстреної медичної допомоги.

Якщо на сьогодні в Україні бригади екстреної медичної допомоги поділяються на лікарські, фельдшерські та бригади парамедиків, то з 2025 р. постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 р. зі змінами № 1114 в рамках реформи бригада екстреної медичної допомоги буде складатися не менше ніж з одного парамедика й екстреного медичного техника [8]. У разі потреби за рішенням керівника центру для підсилення бригади парамедиків залучаються до її роботи також ще один парамедик, екстрений медичний технік, лікар, стажер, студент, що проходить виробничу практику, лікар-інтерн, лікар-резидент або інша особа, яка успішно пройшла підготовку з домедичної допомоги та отримала підтвердний документ.

У 2016–2017 рр. МОЗ України провело аналіз протоколів надання екстреної медичної допомоги

та якості підготовки лікарів і фельдшерів із медицини невідкладних станів. Було встановлено значну невідповідність існуючих на той час протоколів з екстреної медицини світовим стандартам і низьку якість підготовки лікарського та фельдшерського персоналу для потреб швидкої допомоги. У зв'язку з цим наказом МОЗ України від 5 червня 2019 р. був затверджений новий клінічний протокол «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап» [9], який фактично був прямим перекладом на українську мову Національної модельної клінічної настанови з екстреної медичної допомоги, яка була випущена у 2017 р. Національною асоціацією державних службовців ЕМД Сполучених Штатів Америки. Пізніше авторський колектив, куди увійшли також співробітники ТНМУ, адаптували ці клінічні настанови для потреб екстреної медичної допомоги в Україні і видали у вигляді «Клінічних маршрутів (протоколів) пацієнта під час надання екстреної медичної допомоги на догоспітальному етапі» [10]. Ця книга стала настільною для працівників системи екстреної медичної допомоги в Україні.

Одночасно наказом МОЗ України від 11 січня 2019 р. № 82 «Про перепідготовку осіб, які обіймають посади фельдшерів з медицини невідкладних станів та сестер медичних з невідкладних станів на циклах спеціалізації «Екстрена медицина» [11] та листом МОЗ України (від 18.01.2019 р., вих. № 01.6/239/1386) з метою якісної підготовки фахівців для роботи в системі ЕМД ТНМУ було доручено розробити перехідну (транзиторну) навчальну програму підвищення кваліфікації для лікарів і фельдшерів з медицини невідкладних станів «Екстрена медицина» тривалістю 160 год, яка б суттєво підвищила рівень знань, умінь та компетенцій з екстреної медицини відповідно до існуючих міжнародних стандартів. З 11 лютого 2019 р. розпочалася реалізація проєкту МОЗ України з підвищення кваліфікації лікарів та перепідготовки фельдшерів та медичних сестер із медицини невідкладних станів за напрямом «Екстрена медицина» та «Інструктор з надання до госпітальної допомоги». На першому етапі до проєкту були залучені фахівці пілотних регіонів, яким виділено додаткове фінансування з державного бюджету на придбання обладнання, підвищення кваліфікації та перепідготовку. Це: Донецька, Полтавська, Одеська, Вінницька і Тернопільська області, а також місто Київ.

До розробки навчальної програми та її реалізації були долучені працівники ДЗ «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги і медицини катастроф МОЗ України» й інструктори з Хмельницького та Волинського центрів екстреної медичної допомоги. Всі вони сертифіковані інструктори Європейської ради реанімації, Литовської асоціації парамедиків та Всеукраїнської громадської організації «Всеукраїнська рада реанімації та екстреної медичної допомоги». Місцем

реалізації проєкту став Навчально-оздоровчий комплекс ТНМУ «Червона калина», в якому створені всі умови для організації навчального процесу та забезпечення умов перебування слухачів.

Слухачам, які успішно завершили навчання і пройшли додатковий курс «Інструктор з надання догоспітальної допомоги», в подальшому на базі навчально-тренувальних відділень територіальних ЦЕМД МК розпочали перепідготовку фельдшерів і медичних сестер із медицини невідкладних станів на циклі спеціалізації «Екстрена медицина».

Після завершення проєкту перепідготовка лікарів і фельдшерів з екстреної медицини у ТНМУ продовжилась. На сьогодні в рамках нового договору про співпрацю між ТНМУ та МОЗ України реалізується проєкт «Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей», під час якого в ТНМУ за вдосконаленою транзиторною програмою та оновленим інструкторським курсом завершено підготовку 100 інструкторів із надання догоспітальної допомоги для навчально-тренувальних відділів усіх ЦЕМД МК України, створено методичний посібник «Методичні рекомендації для інструкторів», створено онлайн-курс теоретичної частини транзиторної програми, куди увійшли 53 год відеолекцій та майстер-класів. Курс розміщений на освітній платформі Prometheus та на який зареєстровано понад 22 тис. слухачів і близько 10 тис. отримали сертифікати за успішне проходження теоретичної частини курсу. У подальшому слухачі мають змогу на базі навчально-тренувальних відділень ЦЕМД МК пройти практичну частину перепідготовки. Після успішного складання іспитів лікарі і фельдшери з медицини невідкладних станів зможуть залишитися в системі екстреної медичної допомоги і працювати у складі бригадами парамедиків. Наказом МОЗ України від 16 лютого 2024 р. № 262 «Деякі питання підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників системи екстреної медичної допомоги», який зареєстрований у Міністерстві юстиції України 12 квітня 2024 р. за № 535/41880, визначено обов'язкову участь усіх працівників ЦЕМД МК у підготовці, перепідготовці, підвищенні кваліфікації та проведенні оцінки компетентностей за відповідними рівнями освіти або кваліфікаціями, що повинно відбуватися відповідно до затвердженого трирічного плану. Як зазначалося, теоретичну частину слухачі проходять та складають іспит в онлайн-режимі, практичну – на базі навчально-тренувальних відділень територіальних ЦЕМД МК. Такий підхід дозволяє охопити широке коло працівників системи ЕМД, які у відносно стислі терміни зможуть пройти відповідні курси підвищення кваліфікації.

З початком війни для бригад екстреної медичної допомоги були розроблені й затверджені МОЗ України додаткові методичні рекомендації

для надання ЕМД постраждалим в умовах бойових дій і воєнного стану, а саме:

– наказ МОЗ України від 11.04.2022 р. № 607 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації надання закладами охорони здоров'я екстреної медичної допомоги постраждалим унаслідок дії хімічних, біологічних та радіологічних агентів (зброї масового ураження)» [12];

– наказ МОЗ України від 20.03.2022 р. № 506 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації надання екстреної медичної допомоги постраждалим внаслідок дії фосфорних боєприпасів» [13];

– наказ МОЗ України від 15.03.2022 р. № 488 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій/воєнного стану» [14];

– наказ МОЗ України від 13.03.2022 р. № 478 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації надання екстреної медичної допомоги постраждалим внаслідок дії хімічних агентів на етапах евакуації» [15];

– наказ МОЗ України від 08.03.2022 р. № 431 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо тактики хірургії контролю пошкоджень та стабілізації стану постраждалих на етапах евакуації» [16];

– наказ МОЗ України від 05.03.2022 р. № 418 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування протоколу масивної трансфузії компонентів крові постраждалим на етапах евакуації» [17];

– наказ МОЗ України від 04.03.2022 р. № 412 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо конверсії турнікета у травмованих в зонах тактичної екстреної медичної допомоги» [18].

Наведені вище накази МОЗ стали свідченням оперативного реагування на виклики, зумовлені поточною безпековою ситуацією в Україні.

Важливим здобутком у впровадженні нових посад у центрах екстреної медичної допомоги та медицини катастроф в умовах воєнного стану є створення бригад медицини катастроф [12]. В їх функціональні обов'язки входить надання екстреної медичної допомоги та подальша госпіталізація постраждалих при масових випадках, у тому числі при дії зброї масового ураження, у відповідні заклади охорони здоров'я. До складу бригад медицини катастроф на добровільній основі залучають фахівців віком до 45 років без хронічних захворювань із можливістю виконання значного фізичного навантаження. Кількість бригад медицини катастроф становить 10 % від усіх функціонуючих бригад із рівномірним розподілом за адміністративно-територіальними одиницями. Для бригад медицини катастроф передбачено додаткове обладнання.

Суттєвого вдосконалення зазнала служба медицини катастроф. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2023 р. № 586, затверджено Порядок виконання функцій медицини катастроф, спрямований на зниження негативного впливу надзвичайних ситуацій у сфері охорони здоров'я [19]. Для реалізації функцій медицини катастроф при територіальних центрах екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, а також у лікувальних закладах зараз створюють команди медицини катастроф різних типів, діяльність яких спрямована на мінімізацію втрат та наслідків надзвичайних ситуацій шляхом надання постраждалим безоплатної медичної допомоги та їх медичної евакуації, прогнозування виникнення надзвичайних ситуацій та їх наслідків у сфері охорони здоров'я, готовність та реагування на надзвичайні ситуації, участь у рятувальних та невідкладних роботах із ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, пов'язаних із наданням медичної допомоги, зокрема здійснення заходів телемедицини.

З початком війни в ТНМУ для співробітників бригад екстреної медичної допомоги було зреалізовано ряд освітніх проєктів.

У рамках договору про співпрацю між ТНМУ та Всесвітньою організацією охорони здоров'я було здійснено три проєкти:

– для 36 інструкторів навчально-тренувальних відділів центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф проведено міжнародний сертифікований курс “Advanced life support” (від Європейської ради реанімації);

– для членів команд медицини катастроф (520 осіб), які в рамках своїх посадових обов'язків виїжджають на деокуповані території України, проведено курс травми та педіатрії на догоспітальному етапі, а також курс медицини катастроф;

– проведено цикл курсів із надання домедичної допомоги за програмами «Екстрений медичний технік» – 8 осіб, «Інструктор з першої допомоги» – 21 особа, «Перший на місці події» – 14 осіб.

Спільно з інструкторами з екстреної медицини Португалії проведено три міжнародних вишколи «Міжгоспітальні перевезення критичних пацієнтів» для 46 медичних співробітників центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф і 8 науково-педагогічних співробітників медичних ЗВО України.

За участі представників групи міжнародного співробітництва Американського коледжу лікарів із медицини невідкладних станів проведено майстер-клас «Протокол масивної трансфузії компонентів крові».

У червні 2023 р. спільно з Територіальним медичним об'єднанням МВС України в Тернопільській області проведено тактико-спеціальні навчання з надання домедичної та невідкладної

допомоги в умовах бойових дій, а також конкурс бригад тактичних медиків і бригад екстреної медичної допомоги ДСНС, Держприкордонної служби, Національної гвардії та Національної поліції України на базі НОК «Червона калина».

У рамках співпраці з міжнародними організаціями (WHO, IFEM, ICRC, Cadus, IMC тощо) співробітники кафедри екстреної та симуляційної медицини ТНМУ пройшли навчання за програмами: «Особливості роботи закладу охорони здоров'я в умовах масового поступлення постраждалих», «Тактична медицина», «Робота бригад ЕМД в умовах хімічних загроз», «Координація бригад ЕМД», «Курс з екстреної медицини», «Інструктор курсу з екстреної медицини», «Менеджмент критичних пацієнтів на бортах вертольотів».

Співробітники кафедри екстреної та симуляційної медицини ТНМУ були залучені як консультанти Європейського офісу ВООЗ для розробки та проведення симуляційного навчання за програмою «Менеджмент тяжкого та критичного дорослого та педіатричного пацієнта» для медичних фахівців та науково-педагогічних співробітників медичних університетів Центральної Азії.

Співробітники кафедри екстреної та симуляційної медицини ТНМУ реалізували навчання для 5 лікарень за програмою «Особливості роботи закладів охорони здоров'я в умовах масового поступлення постраждалих» у Краматорську, Селідово, Запоріжжі, Херсоні та на Волині.

Співробітники кафедри екстреної та симуляційної медицини ТНМУ провели навчання в усіх 25 центрах екстреної медичної допомоги та медицини катастроф України для інструкторів навчально-тренувальних відділів.

Важливим здобутком системи екстреної медичної допомоги в Україні стало впровадження уніфікованих міжнародних протоколів з базових і кваліфікованих заходів реанімації дорослих і дітей у закладах вищої освіти МОЗ України. Співробітники кафедри екстреної та симуляційної медицини ТНМУ були залучені до реалізації цього проєкту, в рамках якого провели 14 дводенних майстер-класів в усіх медичних закладах вищої освіти України, що підпорядковуються МОЗ.

Протягом 2022–2023 рр. співробітники кафедри екстреної та симуляційної медицини ТНМУ виїжджали у складі мобільних бригад медицини катастроф на Херсонщину, Донеччину, Сумщину, Запоріжжя, Миколаївщину, Харківщину.

Відбувся значний поступ у створенні відділень екстреної медичної допомоги при багатопрофільних лікарнях інтенсивного лікування (Emergency Department). МОЗ України затверджено положення про відділення екстреної медичної допомоги [20]. Розроблено його штатну структуру, оснащення, визначено основні завдання. В цьому процесі теж активну участь відіграв ТНМУ. На базі Центру си-

муляційного навчання за спеціально розробленою 48-годинною програмою проведено вишкіл 400 лікарів і медичних сестер відділень екстреної медичної допомоги прифронтових лікарень України.

Висновки

Останніми роками завдяки реформі екстрена медична допомога в Україні зробила значний поступ уперед, який дозволяє успішно вирішувати виклики мирного і воєнного часу. В цьому процесі є значний внесок співробітників ТНМУ. Командна

робота, впровадження кращого світового і вітчизняного досвіду дозволяють забезпечувати підготовку висококваліфікованих фахівців, що сприяє підвищенню рівня суспільного здоров'я та безпеки держави.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому необхідно провести глибокий аналіз проблем, які стоять на шляху впровадження реформи ЕМД в Україні, та визначити ключові шляхи їх вирішення.

Список літератури

1. Про схвалення Концепції розвитку системи екстреної медичної допомоги : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 р. № 383-р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383-2019-p#Text>.
2. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи екстреної медичної допомоги : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.01.2020 р. № 111-р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2020-p#Text>.
3. Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах : наказ МОЗ України від 16.06.2014 р. № 398. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-14#Text>. (Наказ втратив чинність на підставі наказу МОЗ України від 09.03.2022 р. № 441).
4. Домедична допомога. Алгоритми та маніпуляції : метод. посіб. / [В. О. Крилюк, В. Ю. Кузьмін, І. В. Кузьмінський та ін.] ; ред. С. С. Самофал. – К. : Оjiva, 2017. – 120 с.
5. Про удосконалення підготовки з надання домедичної допомоги особі, які не мають медичної освіти : наказ МОЗ України від 04.08.2021 р. № 1627. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-04082021--1627-pro-udokonalennja-pidgotovki-z-nadannja-domedichnoi-dopomogi-osib-jaki-ne-majut-medichnoi-osviti>.
6. Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах : наказ МОЗ України від 09.03.2022 р. № 441 : станом на 8 квіт. 2022 р. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-09032022--441-pro-zatverdzhennja-porjadkiv-nadannja-domedichnoi-dopomogi-osobam-pri-nevidkladnih-standah>.
7. Зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Вип. 78 «Охорона здоров'я» : наказ МОЗ України від 17.07.2018 р. № 1324. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1324282-18#Text>.
8. Про затвердження Типового положення про бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 р. № 1114 : станом на 28 серп. 2019 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1114-2012-p#Text>.
9. Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги : наказ МОЗ України від 05.06.2019 р. № 1269. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-05062019--1269-pro-zatverdzhennja-ta-vprovadzhenja-mediko-tehnologichnih-dokumentiv-zi-standartizacii-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi>.
10. Екстрена та невідкладна медична допомога / [В. О. Крилюк, С. О. Гур'єв, Г. Ю. Цимбалюк та ін.] ; ред.: В. О. Крилюк, С. О. Гур'єв. – К. : Ожива, 2020. – Т. 4 : Клінічні маршрути (протоколи) пацієнта під час надання екстреної медичної допомоги на догоспітальному етапі. – 300 с.
11. Про перепідготовку осіб, які обіймають посади фельдшерів з медицини невідкладних станів та сестер медичних з невідкладних станів на циклах спеціалізації «Екстрена медицина» : наказ МОЗ України від 11.01.2019 р. № 82. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-11012019--82-pro-perepidgotovku-osib-jaki-obijmajut-posadi-feldsheriv-z-medicini-nevidkladnih-staniv-ta-sester-medichnih-z-nevidkladnih-staniv-na-ciklah-specializacii-ekstrena-medicina>.
12. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації надання закладами охорони здоров'я екстреної медичної допомоги постраждалим внаслідок дії хімічних, біологічних та радіологічних агентів (зброї масового ураження) : наказ МОЗ України від 11.04.2022 р. № 607. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-11042022--607-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-organizacii-nadannja-zakladami-ohoroni-zdorovja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-vnaslidok-dii-himichnih-biologichnih-ta-radiologichnih-agentiv-zbroji-masovogo-urazhenja>.
13. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації надання екстреної медичної допомоги постраждалим внаслідок дії фосфорних боеприпасів : наказ МОЗ України від 20.03.2022 р. № 506. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-20032022--506-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-organizacii-nadannja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-vnaslidok-dii-fosfornih-boeprispasiv>.
14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі в умовах бойових дій/воєнного стану : наказ МОЗ України від 15.03.2022 р. № 488. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-15032022--488-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-nadannja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-na-dogospitalnomu-etapi-v-umovah-bojovih-dijivoennogo-stanu>.

15. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації надання екстреної медичної допомоги постраждалим внаслідок дії хімічних агентів на етапах евакуації : наказ МОЗ України від 13.03.2022 р. № 478. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-13032022--478-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-organizacii-nadannja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-vnaslidok-dii-himichnih-agentiv-na-etapah-evakuacii>.
16. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо тактики хірургії контролю пошкоджень та стабілізації стану постраждалих на етапах евакуації : наказ МОЗ України від 08.03.2022 р. № 431. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-08032022--431-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-taktiki-hirurgii-kontrolju-poshkodzen-ta-stabilizacii-stanu-postrazhdalih-na-etapah-evakuacii>.
17. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування протоколу масивної трансфузії компонентів крові постраждалим на етапах евакуації : наказ МОЗ України від 05.03.2022 р. № 418. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-05032022--418-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-zastosuvannja-protokolu-masivnoi-transfuzii-komponentiv-krovi-postrazhdalim-na-etapah-evakuacii>.
18. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо конверсії турнікета у травмованих в зонах тактичної екстреної медичної допомоги : наказ МОЗ України від 04.03.2022 р. № 412. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-04032022--412-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-konversii-turniketa-u-travmovanih-v-zonah-taktichnoi-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi>.
19. Деякі питання виконання функцій медицини катастроф : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2023 р. № 586. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-2023-p#Text>.
20. Про затвердження нормативно-правових актів з питань надання екстреної медичної допомоги : наказ МОЗ України від 24.09.2020 р. № 2179. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1192-20#Text>.

References

1. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku systemy ekstrenoi medychnoi dopomohy vid 22.05.2019 r. № 383-r [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine On approval of the Concept for the development of the medical care system dated 22.05.2019 No. 383-r]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383-2019-p#Text> [in Ukrainian].
2. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo realizatsii Kontseptsii rozvytku systemy ekstrenoi medychnoi dopomohy vid 29.01.2020 № 111-r [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine About the approval of the plan for the implementation of the Concept for the development of an medical care e system dated 29.01.2020 No. 111-r]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2020-p#Text> [in Ukrainian].
3. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia poriadkiv nadannia domedychnoi dopomohy osobam pry nevidkladnykh stanakh vid 16.06.2014 r. № 398 [Order of the Ministry of Health of Ukraine About the confirmation of procedures for the provision of first aid to persons in emergency situations dated 16.06.2014 No. 398]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-14#Text>. (The order became invalid on the basis of the Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 09.03.2022 No. 441) [in Ukrainian].
4. Kryliuk, V.O., Kuzmin, V.Yu., Kuzminskyi, I.V., Maksymenko, M.A., & Tsybaliuk, H.Yu. (2017). *Domedychna dopomoha. Alhorytmy ta manipulatsii [First aid. Algorithms and manipulations]*. S.S. Samofal (Ed.). Kyiv: Ojiva [in Ukrainian].
5. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro udoskonalennia pidgotovky z nadannia domedychnoi dopomohy osib, yaki ne maiut medychnoi osvity vid 04.08.2021 r. № 1627 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On the improvement of training for the provision of first aid to persons who do not have a medical education dated 04.08.2021 No. 1627]. *moz.gov.ua*. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-04082021--1627-pro-udoskonalennja-pidgotovki-z-nadannja-domedichnoi-dopomogi-osib-jaki-ne-majut-medichnoi-osviti> [in Ukrainian].
6. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia poriadkiv nadannia domedychnoi dopomohy osobam pry nevidkladnykh stanakh vid 09.03.2022 r. № 441 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On approval of procedures for providing first aid to persons in emergency situations dated 09.03.2022 No. 441]. *moz.gov.ua*. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-09032022--441-pro-zatverdzhennja-porjadkiv-nadannja-domedichnoi-dopomogi-osobam-pri-nevidkladnih-standakh> [in Ukrainian].
7. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Zminy do Dovidnyka kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv. Vypusk 78 «Okhrona zdorovia» vid 17.07.2018 r. № 1324 [Order of the Ministry of Health of Ukraine Changes to the Directory of qualification characteristics of workers' professions. Issue 78 "Healthcare" dated 17.07.2018 No. 1324]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1324282-18#Text> [in Ukrainian].
8. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro bryhadu ekstrenoi (shvydkoi) medychnoi dopomohy vid 21.11.2019 r. № 1114 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On the approval of the Standard Regulation on the emergency (ambulance) medical assistance team dated 31.11.2019]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1114-2012-p#Text> [in Ukrainian].
9. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia ta vprovadzhennia medyko-tekhnologichnykh dokumentiv zi standartyzatsii ekstrenoi medychnoi dopomohy vid 05.06.2019 r. № 1269 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On the approval and implementation of medical and technological documents on the standardization of

- emergency medical care dated 05.06.2019 No. 1269]. *moz.gov.ua*. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-05062019--1269-pro-zatverdzhennja-ta-vprovadzhenja-mediko-tehnologichnih-dokumentiv-zi-standartizacii-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi> [in Ukrainian].
10. Kryliuk, V.O., Huriev, S.O., Tsybaliuk, H.Yu., Kuzmin, V.Yu., Kuzminskyi, I.V., Hudyma, A.A., ... Maksymenko, M.A. (2020). *Ekstrena ta nevidkladna medychna dopomoha [Emergency medical care]*. (Vol. 4: Clinical routes (protocols) of the patient during the provision of emergency medical care at the first aid stage). V.O. Kryliuk, S.O. Huriev (Eds.). Kyiv: Ojiva [in Ukrainian].
 11. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro perepidhotovku osib, yaki obiimaiut posady feldsheriv z medytsyny nevidkladnykh staniv ta sester medychnykh z nevidkladnykh staniv na tsyklakh spetsializatsii «Ekstrena medytsyna» vid 11.01.2019 r. № 82 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On the retraining of persons holding the positions of paramedics in emergency medicine and nurses in emergency medicine at the “Emergency Medicine” specialization cycles dated 11.01.2019 No. 82]. *moz.gov.ua*. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-11012019--82-pro-perepidgotovku-osib-jaki-obijmajut-posadi-feldsheriv-z-medicini-nevidkladnih-staniv-ta-sester-medichnih-z-nevidkladnih-staniv-na-ciklah-specializacii-ekstrena-medicina> [in Ukrainian].
 12. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo orhanizatsii nadannia zakladamy okhorony zdorovia ekstrenoi medychnoi dopomohy postrazhdalym vnaslidok dii khimichnykh, biolohichnykh ta radiolohichnykh ahentiv (zbroi masovoho urazhennia) vid 11.04.2022 r. № 607 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On the approval of the Methodological recommendations on the organization of the provision of emergency medical care by health care institutions to victims of chemical, biological and radiological agents (weapons of mass destruction) dated 11.04.2022 No. 607]. *moz.gov.ua*. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-11042022--607-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-organizacii-nadannja-zakladami-okhorony-zdorovja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-vnaslidok-dii-himichnih-biologichnih-ta> [in Ukrainian].
 13. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo orhanizatsii nadannia ekstrenoi medychnoi dopomohy postrazhdalym vnaslidok dii fosfornykh boieprypasiv vid 20.03.2022 r. № 506 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On the approval of Methodological recommendations for the organization of providing emergency medical care to victims of phosphorus munitions dated 20.03.2022 No. 506]. *moz.gov.ua*. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-20032022--506-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-organizacii-nadannja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-vnaslidok-dii-fosfornih-boeprypasiv> [in Ukrainian].
 14. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo nadannia ekstrenoi medychnoi dopomohy postrazhdalym na dohospitalnomu etapi v umovakh boiovykh dii/voiennoho stanu vid 15.03.2022 r. № 488 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On the approval of Methodological recommendations for the provision of emergency medical care to victims at the first aid stage in the conditions of hostilities/martial law dated 15.03.2022 No. 488]. *moz.gov.ua*. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-15032022--488-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-nadannja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-na-dogospitalnomu-etapi-v-umovah-bojovih-dijvoennogo-stanu> [in Ukrainian].
 15. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo orhanizatsii nadannia ekstrenoi medychnoi dopomohy postrazhdalym vnaslidok dii khimichnykh ahentiv na etapakh evakuatsii, (Ukraina) vid 13.03.2022 r. № 478 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On the approval of Methodological recommendations for the organization of providing emergency medical care to victims of chemical agents during the evacuation stages dated 13.03.2022 No. 478]. *moz.gov.ua*. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-13032022--478-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-organizacii-nadannja-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-postrazhdalim-vnaslidok-dii-himichnih-agentiv-na-etapah-evakuacii> [in Ukrainian].
 16. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo taktyky khirurgii kontroliu poshkodzen ta stabilizatsii stanu postrazhdalych na etapakh evakuatsii vid 08.03.2022 r. № 431 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On the approval of Methodological recommendations regarding the tactics of damage control surgery and stabilization of the condition of victims during the evacuation stages dated 08.03.2022 No. 431]. *moz.gov.ua*. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-08032022--431-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-taktiki-hirurgii-kontrolju-poshkodzen-ta-stabilizacii-stanu-postrazhdalih-na-etapah-evakuacii> [in Ukrainian].
 17. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo taktyky khirurgii kontroliu poshkodzen ta stabilizatsii stanu postrazhdalych na etapakh evakuatsii vid 05.03.2022 r. № 418 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On the approval of Methodological recommendations regarding the tactics of damage control surgery and stabilization of the condition of victims during the evacuation stages dated 05.03.2022 r. No. 418]. *moz.gov.ua*. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-08032022--431-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-taktiki-hirurgii-kontrolju-poshkodzen-ta-stabilizacii-stanu-postrazhdalih-na-etapah-evakuacii> [in Ukrainian].
 18. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo konversii turniketa u travmovanykh v zonakh taktychnoi ekstrenoi medychnoi dopomohy vid 04.03.2022 r. № 412 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On the approval of the Methodological recommendations for the conversion of the tourniquet in the injured in the zones of tactical emergency medical care dated 04.03.2022 No. 412]. *moz.gov.ua*. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-04032022--412-pro>

zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-schodo-konversii-turniketa-u-travmovanih-v-zonah-taktichnoi-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi [in Ukrainian].

19. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Deiaki pytannia vykonannia funktsii medytsyny katastrof vid 09.06.2023 r. № 586 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine Some issues of performing the functions of disaster medicine dated 09.06.2023 No. 412]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-2023-n#Text> [in Ukrainian].
20. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia normatyvno-pravovykh aktiv z pytan nadannia ekstrenoi medychnoi dopomohy vid 24.09.2020 r. № 2179 [Order of the Ministry of Health of Ukraine About the approval of regulatory and legal acts regarding nutrition and emergency medical care dated 24.09.2020 No. 2179]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1192-20#Text> [in Ukrainian].

REFORM OF EMERGENCY MEDICAL CARE IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF PEACETIME AND WARTIME EMERGENCIES

M. M. Korda, A. A. Hudyma, H. Yu. Tsybaliuk, L. P. Martyniuk, L. Ya. Fedoniuk, R. M. Liakhovych, Ya. M. Kitsak, O. O. Prokhorenko

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University, Ternopil, Ukraine

Purpose: to analyze the implementation of the emergency medical care reform in Ukraine in the context of peacetime and wartime emergencies.

Materials and Methods. Materials: regulatory documents on reforming the emergency medical care system in Ukraine, measures for their implementation on the example of the activities of the I. Horbachevsky Ternopil National Medical University. Methods: bibliosemantic, content analysis, structural and logical analysis.

Results. The main task of the emergency medical care reform in Ukraine was to reduce mortality and disability of the population as a result of emergency medical conditions and to strengthen the trust of Ukrainian citizens in the state's ability to provide inexpensive, timely and high-quality medical care in case of sudden deterioration of health due to illness or injury. To increase the speed of response to emergencies, the Ministry of Health of Ukraine developed and approved three-level premedical care programs and procedures for providing premedical care in case of emergencies, which were updated and supplemented with the beginning of the war. To improve the pre-hospital categorization of calls, an Operational Dispatch Service was established in each territorial emergency medical care Center. Using telecommunication networks, program, technical and other means, the Operational Dispatch Service provides 24-hour information support for the provision of emergency medical care in the daily routine, during the elimination of the consequences of an extraordinary situation and during a special time period. New professions have been introduced since 2018 to redefine the distribution of staff responsibilities in the emergency medical care system and to change in the training and verification of specialists' qualifications: paramedic and emergency medical technician, changes were made to the composition of emergency medical care teams, and new clinical routes for patients in an emergency at the pre-hospital stage, including in situations with an increased threat, were approved. In 2023, a transitional educational program of qualification improvement for doctors and paramedics was introduced from emergency medicine "Emergency Medicine" lasting 166 hours. The necessary educational materials have been developed, in the creation of which I. Horbachevsky Ternopil National Medical University specialists took an active part.

Conclusions. In recent years, thanks to the reform, emergency medical care in Ukraine has made significant progress, which allows successfully solving the challenges of peacetime and wartime. I. Horbachevsky Ternopil National Medical University employees have made a significant contribution to this process.

KEY WORDS: **emergency medical care; premedical care; educational programs; clinical patient routes.**

Рукопис надійшов до редакції 08.05.2024.

Відомості про авторів:

Корда Михайло Михайлович – член-кореспондент Національної академії медичних наук України, доктор медичних наук, професор, ректор Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6066-5165>.

Гудима Арсен Арсенович – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри екстреної та симуляційної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1282-2728>.

Цимбалюк Галина Юріївна – кандидатка медичних наук, доцентка кафедри екстреної та симуляційної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1282-2728>.

Мартинюк Лариса Петрівна – кандидатка медичних наук, доцентка кафедри невідкладної медичної допомоги Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8098-0421>.

Федонюк Лариса Ярославівна – докторка медичних наук, професорка, завідувачка кафедри медичної біології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1282-2728>.

Ляхович Роман Мар'янович – кандидат медичних наук, доцент кафедри екстреної та симуляційної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; ORCID <https://orcid.org/0009-0000-9738-9849>.

Кіцак Ярослав Миронович – кандидат медичних наук, доцент кафедри екстреної та симуляційної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1644-2674>.

Прохоренко Ольга Олегівна – кандидатка медичних наук, доцентка кафедри екстреної та симуляційної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7507-6358>.

Електронна адреса для листування: gudyma@tdmu.edu.ua